

Posudek vedoucího diplomové práce

Bc. Kateřina Spustová

DEFINOVÁNÍ ZÁKLADNÍCH TYPŮ SOCIÁLNĚ-EKOLOGICKÝCH KRAJIN V ČESKÉ REPUBLICE V KONTEXTU POSKYTOVANÝCH EKOSYSTÉMOVÝCH SLUŽEB

Diplomová práce Kateřiny Spustové se zaměřuje na aspekty antropogenního ovlivnění krajiny v kontextu sociálně-ekologických systémů. Cílem práce je na základě existujících klasifikací a typologií krajiny a jejich kombinace s přístupy klasifikace ekosystémových služeb vymezit sociálně-ekologické jednotky jako funkční sociálně-ekologické typy území.

Teoretická část práce poskytuje přehled problematiky životního prostředí a ovlivňování krajiny lidskou činností. Dále práce pokračuje charakteristikou České republiky, a pokračuje k vymezení ekosystémových služeb a vazbou na kvalitu života. Část je věnována i sociálně-ekologickým systémům. Teoretická část je zakončena úvodem ke klasifikaci krajiny. Teoretická část představuje čtivě zpracovaný kompilát, je členěna logicky a přehledně, s odpovídajícími citacemi a citáty.

Část metod (3.1, str. 51-54) vykazuje několik nedostatků. Z hlediska metodického zcela chybí vysvětlení způsobu převodu dat na ordinální kategoriální škálu 1 – 5 (či, jak autorka formuluje, převod spojitých na diskrétní). Zde naprosto chybí popis způsobu rozčleňování do kategorií, tedy „klíč“ potřebný k pochopení získaných výsledků. Autorka používala k přiřazení číselné hodnoty pořadí okresu pro jednotlivý fenomén, ale v práci není toto zmíněno. Čili čím více území je zasazeno daným fenoménem, tím vyšší kategorii obdrží.

Souvisejícím problémem je měřítko škály. V nejvyšší kategorii 5 se tak bude nacházet okres s nejvyšší erozí, stejně jako okres s nejvyšším podílem chráněných území nebo nezaměstnaností, ale rovněž s nejvyšší střední délkou života. Autorka nedává tyto údaje do jednotného teoretického či koncepčního rámce, který by hypotetické vztahy těchto proměnných podchytil. Ve skórování dat tedy chybí informace o „směru“ daného ukazatele (jednoduše řečeno, zda je vyšší hodnota „lepší“ či „horší“, a naopak). Data pro erozi měla být pravděpodobně agregována do jednoho čísla/skóre na základě váženého průměru apod.

Prezentace výsledků socioekonomických charakteristik (str. 54-60) je základní popisná statistika četností jednotlivých kategorií. Tato analýza nepřináší mnoho nového a bylo by možné prezentovat tyto údaje například v pořadí jednotlivých okresů, jako kartogramy apod. Ve stejném formátu pokračuje prezentace statistik pro ekosystémové služby a jejich proxy ukazatele. U těchto údajů by připadalo v úvahu jejich zařazení do přílohy práce. Co naopak chybí je důkladnější prezentace jednotlivých indikátorů a zdrojů dat, spolu s jejich základním popisem a statistikou.

Klíčovou část práce představuje část 3.3. Analýza získaných dat (str. 73). Některé formulace nepovažuji za vhodné pro odbornou práci (např. „V této kapitole se pokusíme o analýzu získaných dat.“). Autorka shromáždila celou řadu zajímavých dat, ale bohužel v této části nedošla práce svého naplnění a autorka se nesnažila tato data vyhodnotit pomocí standardních metod zpracování indikátorů. Například využití korelačních technik a sestavování indexů pro hodnocení celkového skóre v oblasti socioekonomické a ekosystémové, a jejich vzájemné porovnání. Kapitola mohla rovněž obsahovat tabulku či kartogram s vyhodnocením pořadí jednotlivých okresů vzhledem k jednotlivým charakteristikám, nebo založené na jednoduché agregaci jednotlivých hodnot. Za tímto účelem je možno využít relativně jednoduché postupy standardizace dat jako Z-skóre nebo Max-Min normalizace.

Jako pozitivum vidím skutečnost, že diplomantka se snažila podchytit vazby mezi jednotlivými aspekty sociálně-ekologicky definovaných regionů alespoň na semi-kvantitativní a popisné bázi. Při prezentaci výsledků autorka zmiňuje, že testovala „statistický vztah“, nicméně v popisech metody není zmíněno, jak takovéto testování probíhalo. Závěry jsou bohužel často velmi zjednodušené a neobsahují diskuzi faktorů, které tyto závěry mohou ovlivnit. V tomto pojetí by pomohlo zaměření na zmínění konkrétních příkladů vazeb mezi jednotlivými parametry v „nejexponovanějších“ regionech, byť i pouze na základě existující literatury. Takto práce často zůstává na teoretické úrovni a nehledá opravdu vzorce a projevy vazeb mezi různými aspekty životního prostředí a kvalitou života.

Z hlediska prezentace výstupů se jako problematické jeví zejména zodpovězení výzkumné otázky č. 2, zda jsou současné antropogenní nároky na území České republiky udržitelné. Design studie i vyhodnocení dat totiž odpověď na tuto otázku neumožňují. Autorka se nezabývala, jak vyhodnotit udržitelnost a jakým způsobem jí posoudit na základě získaných údajů.

Tabulky z přílohy 3 by měly dle mého názoru být prezentovány jakožto součást hlavních výsledků v praktické části. Naopak, jak již zmiňováno, histogramy bylo možné zařadit do přílohy. Závěr práce by měl zdůraznit hlavní zjištění, zde je příliš zahlcen údaji a čísly.

Shrnuto, jako pozitivum práce vidím snahu o širší teoretický záběr a shromáždění různorodých datových zdrojů, naopak práce poněkud selhala ve způsobu přehledného vyhodnocení a zpracování těchto údajů. Cíle práce a otázky tak zůstaly částečně nenaplněny a nezodpovězeny.

Navzdory zmíněným nedostatkům se autorce podařilo zpracovat rozsáhlý materiál a předkládaná diplomová práce, stejně jako použité postupy a dosažené výsledky splňuje nároky kladené na diplomovou práci, a proto ji doporučuji k obhajobě s hodnocením velmi dobře (12 bodů).

Doplňující otázky

Jakým způsobem autorka testovala existenci či neexistenci statistického vztahu mezi jednotlivými ukazateli?

Jaké rozpětí kategorií autorka použila pro zařazení jednotlivých fenoménů?

Proč se autorka nesnažila agregovat údaje do nějakého souhrnného způsobu hodnocení?

Jak autorka testovala statistické vztahy mezi proměnnými (jak je uváděno ve výsledkové části)?

Proč se autorka domnívá, že data převedením ztratí svojí vypovídací hodnotu?

V Praze dne 1. 9. 2017

Mgr. David Vačkář, Ph.D.